

AKDES NİMET, "OSMANLI TÜRK HALK MUSİKİSİ", TÜRK YURDU, C. 5, S. 30, İSTANBUL, HAZİRAN 1927, S. 605-609 (OSMANLICA'DAN ÇEVİRİ/TRANSLATION FROM OTTOMAN TURKISH)

İDRİS ÇAKIROĞLU
 Öğr. Gör. Kırıkkale Üniversitesi
 Güzel Sanatlar Fakültesi
 Müzik Bölümü
 cakirogluidris@gmail.com

TÜRK YURDU
[On Altıncı Sene]

Türk Ocakları Merkez Heyeti Tarafından Neşr Olunur

Numara: 30

Haziran 1927

Cild: 5

Musiki:

Osmanlı Türk Halk Musikisi

Karaköy Darü'l-Fünun mühendislerinden "Tadeusz Kowalski"nin "Türk Halk Nizamlarının Şekillerine Ait Tetkikler" unvanlı eserinden alınmıştır.

Lehceden mütercimi: Türkiyat Enstitüsü asistanlarından Akdes Nimet

1- Güftelerin Melodi ile Münasebeti 2- Kitabiyat

Kitabımızda tedkik [araştırma] itmiş olduğumuz türkülerin hemen hemen hepsi teganni [söylemek] idilmektedir. Buna binaen [... den dolayı] türkülerin güfteleri ile melodileri arasındaki münasebeti [alaka, ilişki] meydana çıkarmak bizim için pek mühimdir [önem]. Güfte ile havanın [beste, melodi] yek [bir] diğerlerine tesir ittikleri şüphesizdir. Bu suretle [biçim, görünüş], bestenin musiki nokta-i nazarından [görüş, fikir] tedkiki bütün inceliği ile icra idildiği zaman, güftenin ritmik (vezni) bünyesinin daha çok anlaşılmasına imkan hasıl [meydana gelen] olur.

Maalesef, bazı şayan-ı emniyet [emniyete yaraşır, layık] muharrirlerin [yazar] söyledikleri veçhile [nedenle, yüzünden], bugünkü Osmanlı türkülerinin güfteleri ekseriyetle [çoğunluk] bestelerine uygun gelmemektedir. Bir çok zaman mısraların ritmik bünyesi değiştirilmeksizin -bazen bu başkalık çok farklı oluyor- türkünün şive [tarz, ağız, üslub] veya bu hava [beste] ile terennüm [söylemek] edilmesi mümkün değildir. Bilhüla [özetle] "ton"larla türküdeki hecelerin adedi muhtelifdir [çeşitli]. Güftenin bir hecesi umumiyetle [genellikle] iki ve pek çok zaman daha çok tonlarla söylenmektedir. "Takat" [güç] (vakfe) [durak] umumiyetle [genellikle] ritmik parçalara, duraklara tevafuk [uygun gelmek] idiyor. Mesela şu türküyü alalım: "Beg oğlunun konakları benzer saraya". Bu Türkü üç vakfeden [durak] mürekkebdir [birleşme, karışma]: "Beg oğlunun -konakları- benzer

saraya". Bazen oluyor ki heceden ayrılmış olanları samitleri [sessiz harf] ayrı tonla veyahud nısf [yarım] ve hatta bütün takatlerle [güç, kuvvet] söylenir; bu ekseriyetle [çoğunluk] titrek ve burun sadaları [ses] olan "r", "l", "m", "n"nin ve bazen tınan [tınlamak] seslerin geldiği zaman olur. Bu cins samitlerden [sessiz harf] sonra muavin [yardımcı] samitlerin [sessiz harf] geldiği malumdur. Mesela: "iyi de-ri-viş-ler"(dervişler); "iyi ka-ri-deş-ler"(kardeşler); "me-ci-nun" (mecnun); "ru-mu-da"(rumda); "ye-şi-li" (yeşil); "i-ke-ni"(iken) ve ila ahir [ve bunun gibi]. Bazen şarkı söyleyen, besteye uymak için güfteleri tamamı ile değiştiriyor, ki bu, ayrı hecelerin tekrarlanması yahud değiştirilmesiyle yapılmaktadır. Mesela ide-lim ce-ve-le-ian "kıla-lım- seyra-ran"(idelim cevelan kılalım seyran).

Artık muhtelif [çeşitli] ilahilerdeki "Allah" kelimesinin ne gibi tebdillere [değişim] uğradığını söylemeye lüzum yoktur. Mesela; "il-lal-lahi" gibi şarkının bestesine göre diğer güftelerin idhal [almak, dahil etmek] idildiğini daha evvelce söylemişdik.

Bütün bunlardan görülüyor ki şarkının güfteleri melodi ile tevafuk [uygun] itmiyor ve güftenin beste ile birleşebilmesi için az çok değiştirilmesi icab [gerekli] idiyor. Bunu izah etmek için bugünkü Türk bestelerinin eski Türk besteleri olmayub hariciden [dışarıya ait olan] geldikleri, yani bunların Acem ve daha umumi [genel] olarak Acem-Arab havaları oldukları ileri sürülmektedir. Fakat etraflı bir musiki tedkiki [araştırma] yapılmaksızın ortaya atılmış olan bu fikir, mukayeseli usul [karşılaştırma] esaslarına istinad [dayanma, gösterme] itmemektedir.

Diyebiliriz ki, umumiyetle [genellikle] Türk halk musikisi hakkında malumatımız [bilgi] pek noksandır [eksik]; ve elyevm [bugün] Türk (Osmanlı) musikisinin hangi kısımları esas itibarıyla Türk ve hangileri hariciden [dışarı] gelme olduğu hakkında hüküm [karar] yürütmemize müsaid [uygun] olabilecek muayyen [belli] ve umumi [genel] esaslar ortada yoktur. Mesela; "Moskof" tarafından zabt [yazmak] olunan bir çok "Gagauz" şarkıları bizce malumdur [bilinen]. Bunlarda güfte ile beste arasındaki münasebet [alaka, ilişki] "Luşan"ve "Müller" tarafından zabt [yazmak] idilmiş olan Osmanlı şarkılarından başkadır; Gagauz şarkılarında hecelerin adedi kendilerine tekabül [karşılıklı olma, karşılama] iden musiki tonlarına ve takatlerin taksimatı da ritmik taksimata [bölme] tevafuk [uygun] itmektedir.

Şarkıdaki güfte ile beste beyanında [açıklama] mebsut [genel olarak açıklanan] bir münasebet [alaka, ilişki] mevcut [var olmak] olan Gagauzlar'ın musikisi mi yoksa bu tevafukun [uygun] mevcut [var olan] olmadığı Osmanlı-Türk halk musikisi mi esas itibarıyla Türklere aid sayılmalıdır?

Bir musikişinas olmadığım gibi musikiye aid küçük bir malumatımda [bilgi] olmadığı için bu suale hiçbir cevap viremeyeceğim. Belki İstanbul'da ki mütehasıslar [usta, bilgin] buna icab iden cevabı virirler; esasen bunun için bu meseleyi ortaya atıyorum.

Tarihi-medeni nokta-i nazardan [görüş, fikir] Osmanlı Türklerinin Acem, Arap musikilerini kabul itmiş oldukları kolayca anlaşılır bir meseledir. Fakat, şarkıların metinleri esas itibarıyla Türk hususiyetini muhafazada [korumak] devam idediği halde musikiye yabancı unsurların dahil olması bizi mübhemyet [belirsizlik] içinde bırakabilir.

2-Kitabiyat. Türk musikisine aid mufassal [geniş] malumata [bilgi] malik [sahip] olmayışımızın sebebi, tedkiki [araştırma, inceleme] icab iden malzemenin noksan [eksik] olmasıdır. Filhakika [aslında], bu sahaya aid edebiyat pek dağınıktır. Onun için burada sadece bibliyografi malzemesi göstermekle iktifa [yeterli görmek] ideceğiz.

Köprülüzade Mehmed Fuad "Türk Edebiyatı Tarihi" namındaki [adında] eserinde (İstanbul 1920, 3-5, sahife 85-87) kablel İslam [İslam öncesi] Türk musikisinden bahs [bir konu hakkında konuşmak] idilmiştir; "Türk musikisi" tesmiye [isimlendirme] idilen bu fasılda [bölümde] virilen malumat [bilgi] evvelce "Türk Edebiyatının Menşei" namındaki [adında] (sahife 63-69) ve diğer iki "Türklerde Askeri Musikiler" ve "Kobuz" a aid daha evvelki tedkiklerine istinad [dayanmak] itmekdedir. Osmanlı musikisinden haric [başka, dışında] olmak üzere diğer Türk kavimlerinin [millet] bugünkü Türk musikisinden bahs [bir konu hakkında konuşmak] iden Petersburg da 1867 senesinde neşr [yayın] olunmuştur. "B. Müller" in "Türk Halk Şarkıları" namındaki [adında] eserine "A. Y. Karimski" tarafından yazılan mukaddimede [giriş] Osmanlı şarkıları ve musikisine aid az çok bibliyografi malumatı [bilgi] mevcuddur [var olmak]. Bu mukaddimede [giriş] Karimski bilhassa şu üç eserden bahs idiyor; "Türkiyede Musiki" (1851, Panteoni repertuar russkoj szeny numara 10, s. 18-22), "Türklerde Musiki" (1854 Muskolny Swiet, numara 7, s. 52-53), A. G. 'nin "İstanbulda Musikişinaslar Cemiyeti" (Russki Wiestnik. 1867. Numara 9, s. 151-161) müellif "Minorski"nin eserinde zikr [anmak, hatırlamak] idiyor. ("İstanbul Eğlenceleri" Tiflis 1903) Minorski W.F., bu eserde Osmanlı halk musikisine aid epey mühim [önemli] şeyler toplamıştır.

Şimal-i [kuzey] Suriyede, zincirlide "F. Luşan" tarafından fonografla alınan melodilerin ilmi kıymeti [değer] daha büyüktür. Maalesef burada da amel [yapan, işleyen] iden şahıs Türk olmayub Ayıntablı [Gaziantep şehri] Avedis oğlu Avedis isimli bir Ermenidir. Luşan'ın nakil ettiği musiki metinleri üzerinde iki musikişinas: E. Hornbostel, O. Abraham tarafından muhtelif [çeşitli] musiki aletleriyle ilmi bir tedkik [araştırma, inceleme] yapılmıştır.

F. Giese de Anadolu da bulunduğu sırada flütle çalınan bir takım parçaları fonograf yardımıyla kayd itmiştir. Bilindiğine göre daha bu malzeme neşr [yayın] olunmamıştır. 1917 senesinde Karaköyde mecruh [yaralı] Türk askerleri bulunduğu zaman fırsattan bilistifade [faydalanmak] tarafımdan vaki [olan] olan bir rica üzerine T. Kwiatkowska ve Profesör K. Krzystalowicz tarafından on adet Türkünün notaları alınmışdı; bunları imla [yazmak] idende Makedonyalı "Ruçko Hasan oğlu Ali" idi. Bunların kıymeti [değer] şudur ki imla iden halis [saf] Türk olub hiçbir musiki tahsili [eğitimi] görmemiştir; ve bu itibarla yabancı tesirlerinin [etki] bulunmasına pek az ihtimal virilir. Maalesef Türkülerin notalarının neşrini [yayın] tehir [geciktirmek] itmek mecburiyetinde [zorunluluk] kaldım.

Yukarıda zikr [anmak, hatırlamak] itmiş olduğum Türk alimi Köprülüzade Mehmed Fuad'ın "Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar" namındaki [adında] eserinin nihayetine [sonu] tekkelerde dervişler tarafından söylenen ilahilerden on iki adedinin notalarını gösteren levhalar konmuştur; bu ilahiler Türk musikişinaslarından Seyyid Abdülkadir Beg tarafından notaya alınmıştır.

Nihayet bu meyanda [ara] İstanbulda tab [basılan] olunan bir çok "şarkı-kanto"ları zikr [anmak, hatırlamak] itmek icab ider. Fakat bunları (Minorskinin fikrine göre) ekseriyetle [çoğunlukla] Türk havaları [beste, melodi] olmayub Macar, Roman ve Çingane havalarıdır. Gagauzların şarkıları Osmanlıların şarkılarına pek yakındırlar; onun için "Moskof" tarafından Baserabya Gagauzları'nın şarkılarına aid eseri de burada göstermek icab ider (Moskof, Baserabya Gagauzları'nın Lehceleri; Petersburg 1904, cild 2 metinleri ve Rusca tercümesi). O eserde, "2" ilahi, "24" Türkü, "12" mani, "29" raks havası mevcuttur. Bu havalar kemanda çalındığı halde zabt [yazmak] idilmiştir.

Türk musikisi üzerindeki tesirlerini [etki] nazar-ı itibara [dikkate almak] almamız iden Acem, Arab musikilerine gelince, bunlara aid eserlerin mebzul [çok, fazla] olduğunu söylemek lazımdır. Bilhassa [özellikle] şu eserleri gösterebiliriz;

Kiesewetter, Die Musik der Araber nach Originalquellen, Iepzig 1824 M. Mechaguc-Makale fi el-Sınaa el-Musikiyye [Suriyede, Beyrutta, Jezoyetler] tarafından Arabca olarak "el-Maşrık" namıyla neşr [yayın] idilen mecmuadaki [dergi, gazate] makalelerdir; 1899 senesi bilahire [sonunda] ayrı bir eser halinde çıkan:

Traite sur la musique arabe, par. Dr. Mechaqua, Publie et annote par le P. L. Ronzevalle.

Land: Recherches sur l'histoire de la gamme arabe, leide 1884

A.Z. idelsohn, Die Makamen der arabischen Musik. Sammelbande d. Intern. Musikgeseelschaft. Jhrg. Xv. Heft i

تورک یوردی

[اون آلتنجی سنه]

تورک اوجاقلری مرکز هیئت طرقدنه نشر اولتور .

جلد ۵

حزیران ۱۹۲۷

نومرو ۳۰

موسیقی :

عثمانلی - تورک خان موسیقی

قراقوی دارالفنون مدرسلرندن «تاده توش
قووالسی» نك «تورک خلق نظمگرنك شكلمرینه
هائد تدقیقلمر، هنوانل اثرندن آیلنمشدر.»

لهجه دن مترجمی : تورکیات آنستیتوسی آسیستانلرندن اقرسی نعمت

۱ - کفته لرك مهلودی ایله مناسیتی . ۲ - کتابیات .

کتابمزه تدقیق ایتمش اولدیغمز تورکولرك همان همان هبسی نفی ایدیلمکده در .
بوکابناء تورکولرك کفته لری ایله مهلودیلری آراسته کی مناسیتی میداه چیقارمق بزم
ایچون بک مهمدر . کفته ایله هوانك یکدیگرلرینه تأثیر ایتمک لری شبه سزدر . بوسورنله ،
بسته نك موسیقی قطعه نظرندن تدقیق بوتون ایجه لکی ایله اجرا ایلدی کی زمان ،
کفته نك ریتمیک (وزنی) بنه سنك داها چوق آکلا شیلماسه امکان حاصل اولور .
مع الاسف ، بعض شایان امنیت محررلرك سوبله دکلمری وجهله ، بوکونکی
عثمانلی تورکولرینك کفته لری اکثریتله بسته لرینه اویغون کلمکده در . بر چوق
زمان مصراعلرك ریتمیک نیمی دکیشدیرلمکسزین - بعضاً بوباشقه لق چوق فرقلی
اولیور - تورکونك شو ویا بو هوا ایله ترنم ایدیلمه سی ممکن دکلمدر . مالخاصه «تون» لرله
تورکوده کی محالرك عددی مختلف در . کفته نك بر عجمانی عمومیتله ایکی ویک چوق
زمان داها چوق تونلرله سوبلتمکده در . «ناقت» (وقفه) عمومیتله ریتمیک
یادچهره ، دوراقلره توافق ایدیور . مثلا شو تورکوی آلام : « بک اوغلی نك

قوناقلری بکزر سرايه . بو تورکو اوچ وقفه دن مر کبدر: « بك اوغلی نك-
قوناقلری- بکزر سرايه . بعضاً اوليور که هجادن آیریش اولانلری سامتر آیری
تونله ویاخود نصف وحقی بوتون تاقتلرله سوبله نیر؛ بوا کثرتله ، نیرته کوبورون
صداری اولان «ر» ، «ل» ، «م» ، «ن» کوبعضاً طنان سسرك کلدیکی زمان
اولور . بوجنس سامتلردن سوکره معاون سائترك کلدیکی معلومدر . مثلا :
« نهی ده - ری - ویش - لر » (درویشلر) ؛ « نهی قا - ری - داش - لر »
(قارده شلر) ؛ « مه - جی - نون » (مجنون) ؛ « رو - مو - ده » (رومده) ؛
« یه - شی - لی » (یشیل) ؛ « ای - که - نی » (ایکن) واح ... بعضاً شرقی
سوبله نیر ، بسته یه اویق ایچون کفته لری تمامیله دیکشدر بیور، که بو، آیری هجارتک
تکرارلنمسی یاخود دیکشدر یله سیله پایلمقده در . مثلا: « ابدلم - جهوله - لانه
« قیلا - لیم - سیرا - ران » (ابدلم جولان قیلام سیران) . آرتیق مختلف
الیهلرده کی « الله » کلمه سنک نه کی تبدلله اوغرادیفنی سولکه لزوم یوقدر .
مثلا : « ال - لال - لاهی ، کی . شرقینک بسته نه کوره دیکر کفته لرك ادخال
ایدیلدیکنی داها اولجه سولشدک .

بوتون بونلردن کوریلور که شرقینک کفته لری مه لودی ایله توافقی ایچور
وکفته نك بسته ایله برلشه بیلمسی ایچون آز جوق دیکشدر یلمسی ایجاب ایدیور .
بونی ایضاح ایتمک ایچون بوکونکی تورك بسته لرینک اسکی تورك بسته لری اولما بوب
خارجدن کلدکلری، یعنی بونلرک هجم وداها عمومی اولارق هجم - صرب هواری
اولدقلری ایلری سورولمکده در . فقط اطرافلی بر موسیقی تدقیقی پایلمقسزین
اورتایه آیلش اولان بوفکر ، مقایسه لی اصول اساسلرینه استناد ایتمکده در .
دییه بیلیرزکه، عمومیتله تورك خلق موسیقیسی حقتده کی معلوما تمز بك نقصاندر؛
والیوم تورك (عثمانلی) موسیقیسنک هانکی قسملری اساس اعتبارله تورك وهانکیلری
خارجدن کله اولدیفنی حقتده حکم بورومعه مزه مساعد اولایله جک معین و عمومی
اساسلر اورتاده یوقدر . مثلا « موشقوف » طرفندن ضیبط اولونان بر جوق
« ظافانوزه » شرقیلری بزجه معلومدر . بونلرده کفته ایله بسته آراسنده کی مناسبت ،

«لوشان» و «موله» طرفندن ضبط ایدیلش اولان عثمانلی شریقلرندن باشقهدر؛
 غاغانوز شریقلرنده عبالرک عددی کندیلرینه قابل ایدن موسیقی تونلرینه و تاقنرک
 قسبانیه ده رتیمیک قسبانیه توافقی ایتمکده در .

شرقیده کی گفته ابله بسته ییتنده مبسوط بر مناسبت موجود اولان غاغانوزلر
 موسیقیسی، یوقسا بوتوافقک موجود اولمادینی عثمانلی - تورک خلق موسیقیسی
 اساس اعتباریه تورکره تاند سایلمالیدر ؟

بر موسیقیشناس اولمادیم کبی موسیقی به تاند کوچوک بر معلوماتده اولمادینی
 ایچون بو سؤاله هیچ بر جواب وره مپه جکم . بلکه استقبالده کی متخصصلر بوکا
 ایجاب ایدن جوابی و بررلر ؛ اساساً بونک ایچون مسئله یی اورتابه آتیورم .

تاریخی - مدنی نقطه نظرندن عثمانلی تورکلرینک عجم، عرب موسیقیلرینی قبول
 ایتمش اولدقلری قولایجه آ کلاشیلیر بر مسئله در . فقط ، شریقلرک منلری اساس
 اعتباریه تورک خصوصیتنی محافظه ده دوام ایده بیلدیکی حالده، موسیقی به یابانچی عنصرلرک
 داخل اولماسی بزی مبهمیت ایچنده براقه بیلیر .

۲- کتابات . تورک موسیقیسنه تاند مفصل معلوماته مالک اولما ییشمزک سببی،
 تدقیقی ایجاب ایدن مالزمنک قصان اولماسیدر . فی الحقیقه یوساحیه تاند ادبیات
 بک داغینقدر . اونک ایچون بوراده ساده جه بیلیوغرافی مالزمنه سی کوسترمکه
 اکتفا ایده جکز .

کوبریلی زاده محمد فؤادک «تورک ادبیاتی تاریخی» نامنده کی اثرنده (استانبول
 ۱۹۲۰، § ۳-۵، صحیفه ۸۵-۸۶) قبل الاسلام تورک موسیقیسندن بحث
 ایدیلشدر ؛ «تورک موسیقیسی» تسمیه ایدیلن بو فصلده ویریلن معلومات ، اولجه
 «تورک ادبیاتک منشائی» نامنده کی (صحیفه ۶۳-۶۹) و دیگر ایکی «تورکرده
 عسکری موسیقار» و «قوبوز» تاند داها اولکی تدقیقلرینه استناد ایتمکده در .
 عثمانلی موسیقیسندن خارج اولق اوزره دیگر تورک قوملرینک بوکونکی موسیقیسندن
 بحث ایدن بر اثر، «ربیاقوف» طرفندن «اورال مسلمانلرینک موسیقی و شریقلری»
 نامیه پترسبورغده ۱۸۶۷ سنهنده نشر اولوغمشدر . ب . ب . میله ر . ک «تورک

خلق شرقی‌لری، نامنده اثرینه «آ. ی. قریم‌سکی» طرفندن یازیلان مقدمه‌ده عثمانلی شرقی‌لری و موسیقیسنه تاند آز جوق بیلیوغرافی معلوماتی موجوددر. بو مقدمه‌ده قریم‌سکی بالخاصه شو اوج اردن بحث ایدیور: «تورکیه‌ده موسیقی» (panteon i repertuar russoj szeny, 1851 نومرو ۱۰، ص ۱۸-۲۲)، «تورکلرده موسیقی» (Musykalny Swiet, 1854. نومرو ۷، ص ۵۲-۵۳)، «استانبولده موسیقیشناسلر جمیتی» (Russki wiastnik, 1867. نومرو ۹، ص ۱۵۱-۱۶۱) مؤلف «مینورسکی» نك اثرینه ذکر ایدیور (استانبول اكلتجه‌لری، قلیس ۱۹۰۳) w. F. Minoraki، بوارده عثمانلی خلق موسیقیسنه تاند ابی مهم شیر طوبلامشدر.

خلق موسیقیسنك گفته و بسته‌سی برلکده اولارق طبع ایدیش‌شکلنی ایلك اول «ب. میله‌ر» ك «تورک خلق شرقی‌لری» نامنده کی اثرنده بولیورز. (Etnog. Obozrenie, ۳، ۱۹۰۳، ص ۱۱۳-۱۵۵) سوکرا قریم‌سکی نك (Trudy po wostokowied, ۱۹۰۳ موسقوا؛ بوندیق‌لرده ۲۰ دانهمه‌ودی و اوکا کوره منلر کوستربلشدر. بوتون بونلر برجالنجی استانبوللی ارمنی (پتروسیانس) طرفندن املا ایدیشدر.

شمالی سوریه‌ده، زنجیرلیده «ف. لوشان» طرفندن فونوغرافله آلیان مه‌لودیلرک علمی قیمتی داها بو بوکدر. مع‌الاسف بوراده‌ده املا ایدن شخص تورک اولمایوب عینتابلی آوه‌دیس اوغلی آوه‌دیس اسملی بر ارمنی در. لوشانك نقل ایتدیکی موسیقی منلری اوزرنده ایکی موسیقیشناس: E. Hornbostel و O. Abraham طرفندن مختلف موسیقی آلترلیله علمی بر ندقیق پایلمشدر.

F. Giese ده آناطولیده بولوندیغی صیره‌ده فلوتله جالینسان برطاقم پارچه‌لری فونوغراف یاردیمیله قید اتمشدر. بیلدیگمه کوره بومالزمه داها نشر اولونمامشدر. ۱۹۱۷ سنه‌سنده قراقوباده مجروح تورک عسکرلری بولوندیغی زمان فرستدن بالاستفاده طرفندن واقع اولان بر رجا اوزربنه T. Kwiatkowska و بروفور K. Krzystalowicz طرفندن اون عدد تورکونك نوطه‌لری آلینمشدی؛ بونلری املا ایدن‌ده ما کیدونیلی «روچقو حسن اوغلی علی» ایدی. بونلرک قیمتی شودرکه

املا ایدن خالص تورك اولوب ، هيسچر موسیقى تحصیل کورمه مش در؛ و بو اعتبارله یانجی تأثیرلرک بولونماسنه بک آز احتمال وریبلر . مع الاسف نور کولرک نوطه نربنک نشرینی تأخیر اتمک مجبوریتنده قالدیم .

بو قاریده ذکر ایتیم اولدیم تورك عالمی کوریللی زاده محمد فوادک «تورك ادبیاتنده ایلک متصوفلر» نامنده کی اثرینک نهایته تکیه لرده درویشلر طرفندن سویلینن اهلیردن اون ایکی عددینک نوطه لرینی کورستن لوحه لر قوشمشر ؛ بو اهلیر تورك موسیقیشناسلردن سید عبدالقادر بک طرفندن نوطه یه آلمشدر . نهایت بو میانه استانبولده طبع اولونان بر جوق «شرقی - قانتو» لری ذکر اتمک ایجاب ایدر . فقط بونلر (مینورسکینک فکرینه کوره) اکثریتله تورك هواری اولمایوب ، ماجار ، رومن و چنکانه هواریلر .

اغاثوزلرک شرقیلری عثمانلی شرقیلرینه بک یاقیندرلر؛ اونک ایچون «موشقوف» طرفندن به سارایا اغاثوزلرینک شرقیلرینه تأد اثری ده بوراده کورتمک ایجاب ایدر (موشقوف، به سارایا اغاثوزلرینک لهجه لری ؛ پترسبورغ ۱۹۰۴، جلد ۲، مثلر و روسجه ترجمه سی) . او اثرده ، «۲» الهی ، «۲۴» تورکو ، «۱۲» مانی ، «۲۹» رقص هواسی موجوددر . بو هوالر کاند چالیندینی حالده ضبط ایدیلشلردر . تورك موسیقیسی اوزرنده کی تأثیرلرینی نظراعتباره آلماسز ایجاب ایدن محجم ، عرب ، موسیقیلرینه کلینجه ، بونلره تأد اثرلرک مبذول اولدیفنی سویلمک لازمدر . بالخاصه شو اثرلری کورتمه بیلیرز :

Kiesewetter , Die Musik der Araber nach Originalquellen, Leipzig 1824
M.Mechaque - مقالات فی الصنائع الموسیقیه [سوریه ده بیرونده ژه زویتلر طرفندن عربجه اولارق «المشرق» نامیله نشر ایدیلن مجموعه ده کی مقاله لردر ؛ ۱۸۹۹ سنه سی بالآخره آبری بر اثر حالده چیقان :

Traité sur la musique arabe, par Dr.Méchaqua, publié et annoté par le P.L.Ronzevalle .

Land : Recherches sur l'histoire de la gamme arabe , Leide 1884

A.Z.Idelsohn , Die Makamen der arabischen Musik . Sammelbände d. Intern . Musikgesellschaft, Jhrg. xv. Heft 1

تورك بوردی - ۳۰ - ۶